

Голас Радзімы

Выдавецтва
Краснадубская 9
Бібліятэка ім. Давыда

№ 18 (1280) МАЙ 1973 г. ВYДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЙЧЫНІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ ГОД ВYДАННЯ 18-ТЫ ЦАНА 2 КАП.

З ПЕРШАЙ НОТЫ

Беларуская дзяржаўная кансерваторыя, якая займае адно з вядучых месц сярод вышэйшых музычных навучальных устаноў краіны, адзначыла нядаўна сваю сорак першую вясну. Хутка-выпускныя экзамены, і яе выхаванцы, скончыўшы курс у гэтым храме музыкі, стануць выкладчыкамі дзесяці музычных вучылішчаў Беларусі, застануцца ў кансерваторыі, каб перадаваць свае веды новым пакаленням спевакоў і музыкантаў, папоўняць аркестры і харавыя калектывы нашай рэспублікі, стануць салістамі оперы, аперэты, філармоніі.

... У 1944 годзе, калі Мінск быў вызвалены ад гітлераўскіх акупантаў, пачынаць давялося, як гаворыцца, з першай ноты. У час вайны быў разбураны будынак кансерваторыі, спалена бібліятэка, знішчаны музычныя інструменты. Узвядзеная пятнаццаць год назад, новая кансерваторыя на той час здавалася прасторнай — у яе класах займалася толькі 150 студэнтаў. Цяпер жа тут столькі выкладчыкаў, а на факультэтах (фартэпіяна, кампазіцыі, музыказнаўства і выканаўчым) і на падрыхтоўчым аддзяленні для спевакоў вучыцца амаль тысяча чалавек. У бліжэйшы час кансерваторыя пачне расшырацца. Ёсць ужо і праект новага будынка.

Студэнтаў для кансерваторыі ў асноўным рыхтуюць музычныя вучылішчы нашай рэспублікі, але многа моладзі прыходзіць сюды з самадзейнасці. Сёлета заканчвае вучобу спявак Іван Краснадубскі, пра якога тут гавораць, што ён трапіў на першы курс проста з трактара. Студэнты — былы трактарыст Іван Клімец і калгасніца Галіна Баян. Шукаць новыя таленты, адкрываць іх — гэта таксама работа выкладчыкаў. Вось чаму іх запрашаюць у журы конкурсаў і аглядаў мастацкай самадзейнасці, яны часта бываюць на заводах, ездзяць па вёсках у пошуках здольнай моладзі, выдатных галасоў. З кансерваторыі выйшлі выдатныя салісты оперы Т. Шымко, Р. Асіпенка, І. Шыкунова, лаўрэат міжнароднага конкурсу імя Чайкоўскага В. Кучынскі, артысты В. Глушакоў, М. Пушкароў і многія іншыя.

Адсюль, можна сказаць, пачынаецца беларуская музыка. Яна тут даследуецца, вывучаецца, ствараецца. Л. Мухарынская — адна са старэйшых выкладчыц кансерваторыі, правяла глыбокія даследаванні нацыянальнага фальклору і стварыла праграмы і метадычныя распрацоўкі. Пад кіраўніцтвам Л. Мухарынской праводзіліся фальклорныя экспедыцыі студэнтаў, а потым расшыфроўка фанаграфічных запісаў народнай музыкі. Яна сабрала і запісала многа беларускіх народных песень і напеваў.

Адцяленне кампазіцыі скончылі такія вядомыя цяпер беларускія кампазітары, як А. Багатыроў, Г. Вагнер, Я. Глебаў, Ю. Семяняка, Д. Смольскі, І. Лучанок, Э. Тырманд і іншыя. Іх музыка ў праграме сімфанічнага аркестра кансерваторыі, ансамбля цымбал, скрыпачоў, хору. Дарэчы, хор кансерваторыі сумесна з хорам Беларускага радыё і тэлебачання штогод выступае з вялікім канцэртам перад мінчанамі. А сёлета калектывы былі запрошаны ў Маскву, дзе далі некалькі канцэртаў. Як заўсёды, у першым аддзяленні выконваліся песні беларускіх кампазітараў і народныя, у другім — руская і замежная класіка, творы савецкіх кампазітараў. На музычных серадах у Саюзе кампазітараў студэнты кансерваторыі — першыя выканаўцы новых твораў беларускіх кампазітараў.

Першы выпуск на аддзяленні народных інструментаў адбыўся ў 1950 годзе. Яго скончыў тады адзін студэнт — будучы вядомы цымбаліст М. Шмелькін. А ў 1971 годзе былі ўжо 52 выпускнікі. Аркестр народных інструментаў БССР пад кіраўніцтвам прафесара Іосіфа Жыновіча, таксама выпускнік кансерваторыі, поўнасю складаецца з былых выхаванцаў гэтай вышэйшай музычнай установы. Беларускую кансерваторыю заканчваў і В. Бурковіч, саліст, канцэртмайстар і дырыжор Дзяржаўнага народнага аркестра БССР, заслужаны артыст рэспублікі.

Беларускія кампазітары стварылі многа цікавых твораў для цымбал і іншых народных інструментаў. Сярод іх «Канцэртна для цымбал» і «Фантазія для баяна» Я. Глебава, «Сюіта для цымбал» Л. Абельівіча, «Канцэрт для цымбал» А. Янчанкі і іншыя творы.

Студэнты і выкладчыкі вядуць яшчэ вялікую асветніцкую работу. З канцэртамі і спектаклямі опернай студыі яны выязджаюць у калгасы, на прадпрыемствы, у школы. У 12 лекторых студэнты-музыказнаўцы чытаюць лекцыі па гісторыі беларускай музыкі, музыкі савецкіх кампазітараў, народнай творчасці, замежных класікаў.

Уся работа Беларускай кансерваторыі праводзіцца ў цесным кантакце з лепшымі вышэйшымі музычнымі ўстановамі краіны. Да нас прыязджаюць са сваімі класамі для перадачы вопыту, паказу сваёй работы выкладчыкі Маскоўскай, Ленінградскай, Кіеўскай і Горкаўскай кансерваторыяў.

Прыязджаюць кампазітары, прафесары-спецыялісты, каб прачытаць беларускім студэнтам курс лекцый. А нашы студэнты заканчваюць аспірантуру або асістэнтуру ў іншых гарадах краіны.

Хутка сярод шматлікіх выданняў кансерваторыі з'явіцца яшчэ адно. Яго рыхтуюць самі супрацоўнікі. Яно раскажа аб гісторыі стварэння і рабоце кожнай кафедры, аб першых выкладчыках і выпускніках, аб вывучэнні, стварэнні і папулярнасці беларускай музыкі. Гэта будзе своеасаблівы летапіс музычнай установы.

Уваход у будынак кансерваторыі.

Фота А. НІКАЛАЕВА.

ГАРЫЗОНТЫ

навуки

ВЫТВОРЧЫ ЭФЕКТ ПОШУКУ

За гады восьмай пяцігодкі прамы эканамічны эффект ад укаранення ў народную гаспадарку вынікаў навуковых даследаванняў устаноў Акадэміі навук БССР склаў 4,3 мільёна рублёў. У бягучай пяцігодцы тэмпы рэалізацыі прапаноў вучоных рэзка ўзраслі. Толькі за 1971—1972 гады атрыман эканамічны эффект у 8,4 мільёна рублёў.

Арыгінальны метады ратацыйнага рэзання прапанаваны, напрыклад, Фізіка-тэхнічным інстытутам. Методыка новаўвядзення распаўсюджана на ўсіх прадпрыемствах Міністэрства электратэхнічнай прамысловасці. Інстытут распрацаваў таксама эфектыўны спосаб гідрадынамічнага выцяснення рэжучага інструмента. Цікава, што ўсяго ад рэалізацыі прапаноў вучоных гэтага буйнога інстытута толькі летась атрымана 2,4 мільёна рублёў эканоміі.

У машынабудаванні шырока выкарыстоўваюцца новыя самазмазачныя матэрыялы, распрацаваны ў Інстытуце механікі металапалімерных сістэм. Супрацоўнікі Інстытута прапанавалі спосабы і канструкцыі для стварэння танкаслойных паалімерных і металапалімерных пакрыццяў, якія маюць ахоўныя, антыфрыкцыйныя і іншыя карысныя якасці. Укараненне гэтых распрацовак толькі на прадпрыемствах аб'яднання «Белсельгастэхніка» прынесла каля 800 тысяч рублёў прыбытку.

Вучоным акадэміі нямала робяць і для сельскай гаспадаркі. Інстытут торфу, напрыклад, прапанаваў земляробам новыя торфагумінавыя ўгнаенні. Яны прайшлі выпрабаванні ў гаспадарках Мінскай вобласці. Вынік — 1,1 мільёна рублёў эканоміі за адзін год.

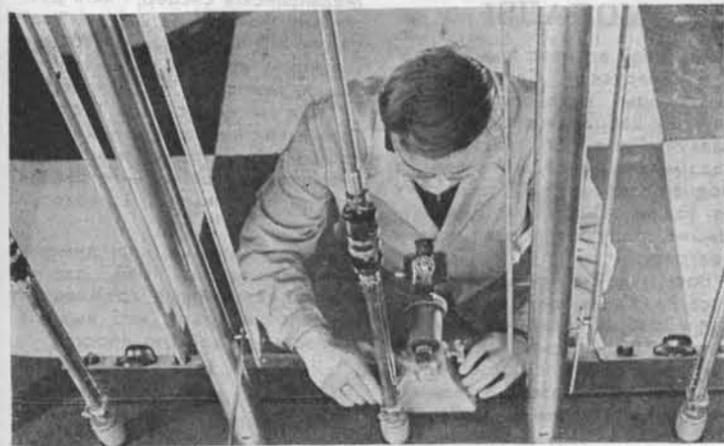
Вялікае значэнне для практычнага ўжывання маюць навуковыя распрацоўкі Інстытута тэхнічнай кібернетыкі па аўтаматызацыі праектавання і разліку дэталей машын, рэжучага інструмента, тэхналагічных працэсаў і нарміравання станочных аперацый. Работы пасляхова прайшлі прамысловую праверку на многіх прадпрыемствах рэспублікі і краіны.

Трэба адзначыць працы Інстытута агульнай і неарганічнай хіміі. Яго даследаванні выкарыстоўваюцца на камбінаце «Беларуськалій» і іншых хімічных прадпрыемствах.

Работы беларускіх вучоных знаходзяць шырокае прымяненне не толькі на прадпрыемствах нашай рэспублікі. У адзале фізікі неразбуральнага кантролю таго ж Фізіка-тэхнічнага інстытута сумесна з Цэнтральным канструктарскім бюро распрацавана тэхнічная дакументацыя і выраблена додледна-прамысловая партыя прыбораў тыпу ІМА-2А для кантролю якасці ліставага пакату. Прыбор атрымаў выдатную ацэнку металургаў буйнейшых прадпрыемстваў краіны.

Таму, што навуковыя распрацоўкі паспяхова пераходзяць з інстытудскіх лабараторый у цэхі прадпрыемстваў, у многім садзейнічае моцная додледна-прамысловая база АН БССР. У канцы 1970 года пры акадэміі было створана Цэнтральнае канструктарскае бюро са сваёй додледнай вытворчасцю. Бюро мае аддзяленні пры многіх інстытутах. Гэта значна скараціла час вырабы і выпрабавання новых эксперыментальных мадэляў і прыбораў. Вытворчая база акадэміі будзе развівацца і надалей, каб яшчэ больш скарачаўся разрыў паміж вынаходствам і яго рэалізацыяй у вытворчасць.

А. ЧЭЛЫШАУ.

Інстытут механікі металапалімерных сістэм АН БССР, што ў Гомелі, — адзін з вядучых навукова-даследчых цэнтраў краіны ў галіне вывучэння металапалімерных сістэм і спосабаў іх выкарыстання ў народнай гаспадарцы. НА ЗДЫМКУ: старшы тэхнік Вячаслаў РАДЫЕНАУ у адной з лабараторый рыхтуе чарговы дослед.

Фота Ч. МЕЗІНА.

ШТО можа торф? Спакон веку чалавек выкарыстоўваў яго як паліва. Затым пачаў угноіваць ім зямлю. У гады Вялікай Айчыннай вайны торф замяняў у партызанскіх шпіталях вату — яго высокая кіслотнасць забівае мікробаў. Неўзабаве пасля вайны беларускія вучоныя навучыліся атрымліваць з торфу воск. А не так даўно — нават штампавалі дэталі машын. І вось апошняя «прафесія» торфу — штучная глеба.

— Толькі ці апошняя? — гаворыць загадчык лабараторыі Беларускага навукова-даследчага інстытута бульбы, плававодства і гародніцтва кандыдат сельскагаспадарчых навук Пётр Амецінскі.

Мы ідзем з ім па доўгаму

праходу цяпліцы, быццам сатканай з яркіх промяняў веснавага сонца. Па абодвух баках — буйныя зараснікі ізумруднай зеляніны. Пад велізарнымі разлапістымі лістамі спеюць агуркі.

— Бачыце, якія вымахалі, — гаворыць мой субяседа і працягвае жменю зямлі — карычневай, валакністай, быццам клубок збытанай кудзелі.

Зямля спружыніць у далоні. — Як губка.

— А гэта і ёсць своеасаблівае губка, — растлумачвае Пётр Іванавіч. — Верхавы сфагнавы

У агульнай лабараторыі Інстытута фізіялогіі АН БССР, якой кіруе акадэмік АН БССР Іван БУЛЫГІН, вывучаюць структурна-функцыянальную арганізацыю ганглію вегетацыйнай нервовай сістэмы. НА ЗДЫМКУ (злева направа): аспірант Валяціна АСТРОУСКАЯ, малодшы навуковы супрацоўнік Юрый ДАРОЖКІН і старшы навуковы супрацоўнік Уладзімір КЛЮЕУ у лабараторыі інстытута.

У ПАЛЁЦЕ «ІНТЭРКОСМАС - КАПЕРНІК 500»

У адпаведнасці з праграмай супрацоўніцтва сацыялістычных краін у галіне даследавання і выкарыстання касмічнай прасторы ў мірных мэтах 19 красавіка 1973 года ў Савецкім Саюзе ажыццёўлен запуст штучнага спадарожніка Зямлі «Інтеркосмас-Капернік 500» — дзевятага спадарожніка серыі «Інтеркосмас».

Касмічны эксперымент, падрыхтаваны польскімі і савецкімі спецыялістамі, прысвячаецца 500-годдзю з дня нараджэння вучонага Мікалая Каперніка.

Устаноўленая на борце спадарожніка навуковая апаратура прызначана для даследавання радыёвыпраменьвання Сонца ў дыяпазоне частот 0,6—6,0 мегагерц і характарыстык іанасферы Зямлі.

У састаў навуковай апаратуры спадарожніка ўваходзяць радыёспектрограф, распрацаваны і выраблены ў Польскай Народнай Рэспубліцы; нізкачастотны і высокачастотны іанасферныя зонды, распрацаваны і выраблены ў Савецкім Саюзе.

Устаноўленая на спадарожніку навуковая апаратура і бартавыя сістэмы працуюць нармальна.

Прыёмныя станцыі наземнага камандна-вымяральнага комплексу Савецкага Саюза ажыццяўляюць рэгулярны прыём інфармацыі, якая паступае з борта спадарожніка. З дапамогай распрацаванага ў ЧССР спецыяльнага тэлеметрычнага перадачыка, устаноўленага на борце спадарожніка «Інтеркосмас-Капернік 500», прыём навуковай інфармацыі ажыццяўляецца таксама наземнымі станцыямі ЧССР.

Астрафізічныя і геофізічныя абсерваторыі сацыялістычных краін у перыяд правядзення спадарожнікавага эксперыменту праводзяць сінхронныя назіранні за Сонцам у розных дыяпазонах даўжынь хваль і станам іанасферы Зямлі.

Кіраванне работай навуковай апаратуры на борце спадарожніка ажыццяўляе аператыўная група, у якую ўваходзяць спецыялісты Польскай Народнай Рэспублікі і СССР.

ШКОЛА ЮНЫХ МАТЭМАТЫКАЎ

Мінула пяць гадоў з дня стварэння школы юных матэматыкаў пры Інстытуце матэматыкі Акадэміі навук БССР. Ля яе вытокаў стаялі акадэмік, Герой Сацыялістычнай Працы М. Яругін і кандыдат фізіка-матэматычных навук А. Мяцельскі.

Першыя заняткі пачаліся ў 103-й сярэдняй школе. Тады была створана адна група з 27 дзевяцікласнікаў. Але неўзабаве, зусім нечакана, колькасць навучэнцаў рэзка скарацілася. Супрацоўнікі інстытута зразумелі, што неабходна шукаць новыя, больш цікавыя формы выкладання матэрыялу. І гэта было зроблена маладымі вучонымі В. Конохам, С. Котавым, В. Бернікам, В. Гарахавіком пад кіраўніцтвам акадэмікаў АН БССР Д. Супруненкі, М. Яругіна і члена-карэспандэнта АН БССР В. Спрынджука. Яны распрацавалі і новую праграму, разлічаную на два гады навучання.

Гэта прынесла першы плён. Калі, напрыклад, у 1970 годзе на першых занятках школы юных матэматыкаў, пасля ўвядзення новай метадыкі, прысутнічалі тры вучні дзевяціх класаў

і чатыры — дзесятых, то ўжо на наступны год наступіла 650 заяў. Давялося зрабіць старанны конкурсны адбор. Пасля кантрольнай работы па матэматыцы 100 мінекіх старшакласнікаў былі дапушчаны да заняткаў. Дванаццаць супрацоўнікаў інстытута матэматыкі сталі выкладчыкамі школы.

У сваіх вучняў маладыя вучоныя імкнуліся выпрацаваць і развіць тэарэтычнае мысленне, самастойнасць навукова-даследчага пошуку. І гэта карпатлівая праца ўвянчалася поспехам.

Лепшыя вучні А. Квасаў, А. Чарняк сталі прызёрамі Усесаюзнай матэматычнай алмпіяды. Доклад зроблены А. Ярмаліцім на пашыранай канферэнцыі Кішынёўскага навукова-тэхнічнага таварыства школьнікаў, быў адзіным, удасноеным залатога медаля.

Вучні школы паспяхова здаюць уступныя экзамены ў інстытуты.

Нядаўна закончылася канферэнцыя вучняў школы юных матэматыкаў, на якой было прадстаўлена 36 навуковых дакладаў — вынік самастойных тэарэтычных даследаванняў. Вядома, не ўсе з іх былі ўзнагароджаны. Ды і не гэта самае важнае. Асноўнае тое, што ў атрад вучоных-матэматыкаў прыбывае дастойнае папаўненне.

М. ЛІБІНТАЎ.

ПРАГНОЗЫ ПАЦВЕРДЗІЛІСЯ

Пацвердзіліся прагнозы беларускіх геолагаў яшчэ на адной новай нафтакосянай плошчы — Чэрнінскай, што ў Светлагорскім раёне. Прыток «чорнага золата» атрыман на свідравіне №2 з глыбіні 3900 метраў.

За два гады з пачатку пяцігодкі геолагі перадалі эксплуатацыйнікам аб'яднання «Беларуськалій» Вышнінскае месцанараджэнне, адкрылі Мармоўцае. Для глыбокага бурэння падрыхтаваны яшчэ 16 плошчаў.

Папоўніліся за гэты час і разведаныя запасы калійных солей. Камбінат «Беларуськалій» асвойвае чацвёртае шахтавае поле, якое мае запасы калійных солей у 1,6 мільярда тон.

Нядаўна завершана напярэдняй і пачата дэталёва разведка першага ў Беларусі Жыткавіцкага месцанараджэння бурага вугалю. У Карэліцкім і Стаўбцоўскім раёнах закончаны першы этап вывучэння жалезных руд, адкрытых тут нядаўна.

Важнае значэнне для народнай гаспадаркі рэспублікі будзе мець асаенне амаль ста месцанараджэнняў разнастайных будаўнічых матэрыялаў, таксама адкрытых у Беларусі ўжо ў бягучай пяцігодцы.

НОВАЯ ЗЯМЛЯ

торф мае, бадай, усе яе ўласцівасці. Адно з іх мы і вырашылі выкарыстаць — здольнасць ўбіраць у сябе вільгаць.

У навуцы часта так бывае — цікавыя знаходкі ляжаць на паверхні. І каб выявіць іх, трэба «зусім нямаго»: пільнае вока і аналітычнае мысленне.

Уласцівасці торфу ўбіраць вадзіныя вядомы даўно. Яны здзіўлялі нават уяўленне. Падумаць толькі — дзесяць грамаў сухога торфу здольны ўвабраць да дзесяці літраў вады! Беларускаму вучоным першым прыйшла думка: а што калі

проста вільгаць замяніць пажыўным растварам мінеральных угнаенняў? Паспрабавалі. Сухая бесплодная мяса ператварылася ва ўрадлівую зямлю. А калі ёсць зямля — трэба сеяць. Пасялі. Сабралі ўраджай. І самі здзівіліся: з аднаго квадратнага метра — 35 кілаграмаў агуркоў. Вядома, не адразу 35. Прышлося карпатліва падбіраць кампаненты раствору, па-рознаму іх вар'іраваць. Як падлічылі вучоныя, нават у звычайных цяпліцах пры захаванні агранамічных умоў сярэдні ўраджай можа дасягнуць

25 кілаграмаў агуркоў і 20 кілаграмаў таматаў.

Штучная глеба прабіла сабе дарогу ў жыццё. Адно толькі Мінская гароднінная фабрыка амаль усю плошчу сваіх цяпліц аддала пад «нову зямлю», а гэта — 85 тысяч квадратных метраў.

Мы пакідаем гарачыя сцяпенні цяпліц. Веснавы вецер нясе пахі расталай зямлі, леташняй травы і разагрэтай на сонцы поліэтыленавай плёнкі.

— Вось будзем новыя зімовыя цяпліцы, — гаворыць загадчык лабараторыі. — У старых ужо цесна. Хутка расце аб'ём даследаванняў. «Новая зямля» адкрыта. Цяпер яе трэба абжываць.

В. КУДРАУЦАВА.

**ЗНАЙДУ
НОВИХ
СЯБРОЎ**

Прышла вясна. Зноў на Дунай пачынаецца навігацыя. У мінулым годзе тут у Рэгенсбургу было вельмі многа савецкіх параходаў. Я сустракаўся з нашымі маракамі, размаўляў з імі на роднай мове. Упэўнены, што і сёлета знайду сярод іх новых сяброў.

Калі б вы толькі ведалі, як прыемна нам, выхадцам з Савецкага Саюза, бачыць, што аўтарытэт нашай Радзімы расце ва ўсіх краінах. Часта тут можна пачуць размовы аб тым, як жывуць у СССР, аб тым, што савецкія людзі спакойныя за сваю будучыню, упэўнены ў заўтрашнім дні.

Я заўсёды з задавальненнем падтрымліваю размовы аб Савецкім Саюзе, ахвотна дзялюся сваімі ўражаннямі аб паездцы на Радзіму, а калі трэба, то даю адпор правакатарам. Цяпер усё больш тут гавораць аб магчымай паездцы Леаніда Брэжнева ў ФРГ. Некаторым гэта не падабаецца, але большасць немцаў вітае палалашэнне адносін паміж СССР і ФРГ. І, вядома, больш за ўсіх рады гэтаму мы, рускія, беларусы, украінцы, якія жывуць у Германіі.

Андрэй ЗЯЛЕНІ.

ФРГ.

**ДОРОГИЕ
ВОСПОМИНАНИЯ**

Пришел очередной номер «Голосу Радзімы» и воскресил дорогие воспоминания. Никогда не забуду месяц, проведенный в Белоруссии, всех тех приветливых и добрых людей, с которыми приходилось встречаться, разговаривать. У вас навсегда осталось мое сердце, и только надежда на новую встречу скрашивает мою жизнь на чужбине. У меня есть дочь Тереза, которой я много рассказывала о вашей республике, об отдыхе детей, белорусских и иностранных, в пионерском лагере в Крыжовке. Может быть, и ей посчастливится увидеть все это самой.

Александра СКИБА.

Англия.

**ЗАБОТИТСЯ ЛИ
ГОСУДАРСТВО
О КРАСОТЕ
ЛЮДЕЙ?**

Париж. Известный каждому город на Сене. Сюда, в столицу Франции, ежегодно приезжают тысячи и тысячи людей из разных стран мира. Здесь встречаются два огромных потока туристов с Запада и с Востока. И Париж охотно открывает свои объятия иностранным гостям, встречает их во

всем блеске: к их услугам и великолепный Лувр, и музей Родена и символ Парижа — Эйфелева башня. К их услугам и магазины с изделиями парфюмерии, последними моделями одежды и, конечно же, французскими шампанскими винами. В этих трех областях французы достигли совершенства.

Вполне понятно, что туристов привлекает и поражает богатство и блеск витрин магазинов, которые наперебой предлагают зайти и купить самое модное, самое изысканное, самое-самое...

И действительно, в Париже при великолепном сервисе можно купить недорогие вещи. В основном это касается одежды и обуви.

Но у Парижа есть и другая жизнь, которой туристы не видят и которую я, проживший в этом городе несколько десятилетий, знаю очень хорошо. Это жизнь простых парижан: рабочих, служащих, студентов и пенсионеров. Пожалуй, старым людям труднее всего. Жизнь здесь дорогая. Очень высокая квартирная плата. Я, например, за одну комнату 3×4 метра плачу 120 франков в месяц, т. е. 24 рубля. И то потому, что живу здесь с 1935 года. А вообще-то сейчас такая комната стоит 200—250 франков (40—45 рублей). Очень дорогие все виды транспорта, кино. В квартальном кино, например, билет стоит 10—12 франков, а в кинотеатрах на бульварах — все 20 франков. Но, пожалуй, больше всего страдает бюджет француза из-за высокой платы за медицинское обслуживание. Вот свежий пример. У меня сломался передний зуб. Вставить новый стоило 600 франков или в переводе на ваши деньги 120 рублей.

Страхование не вернуло мне ни одного франка под таким предлогом: передний зуб нужен для красоты, а для меня, старого человека, это не так уж важно. Что ж, остается лишь сожалеть, что я не молоденькая девушка. Возможно, тогда государство позаботилось бы о моей красоте. А может быть, о здоровье?

Михаил ГЕРАСИМОВИЧ.

Франция.

**НАС
СБЛИЖАЕТ
«ЧАЙКА»**

Уже скоро год, как мы растались с вами, и только, как говорится, звезды знают, когда встретимся вновь. Белоруссия очень красива, а люди гостеприимны. После возвращения в Гамбург я поделилась с соотечественниками воспоминаниями о нашем отдыхе, а свой рассказ проиллюстрировала множеством фотографий, привезенных из Крыжовки.

Работа в нашей патриотической организации «Чайка», общение с людьми приносит мне большое моральное удовлетворение.

Здесь, собравшись все вме-

сте, мы торжественно отметили праздник Октябрьской революции, потом 50-летие образования СССР. Как председатель общества, с докладом выступила я. Кроме того, я рассказала о Белоруссии, потому что меня здесь считают чуть ли не экспертом по этой республике.

Из советских журналов, которые мы здесь получаем, я подобрала стихи советских авторов. На вечер их читали члены нашего общества. Всех растрогали, навеяли дорогое воспоминание песни «Русское поле», «С чего начинается Родина» и другие. К концу вечера уже каждый хотел выступить, что-то рассказать о себе, поделиться сокровенными мыслями. Очень сближает людей время, проведенное вместе.

8 марта у нас демонстрировалась советская кинокомедия «Семь невест ефрейтора Збруева». Посмеялись вдвоём.

А не так давно в Гамбурге гастролировал советский цирк. Мы ходили почти ежедневно на его представления не только для того, чтобы посмотреть программу, но главным образом, чтоб пообщаться с артистами. Ведь эти люди были для нас посланцами любимой Родины. Цирк уехал, а мы долгое время жили воспоминаниями о нем, с горечью подсчитывали, что пройдет еще, может быть, три-четыре года, прежде чем он снова придет к нам.

Даже долгие годы, прожитые в этой стране, не сделали нас для нее своими, и человек здесь чувствует себя, как отрезанный ломоть.

Виктория ЗОММЕР.

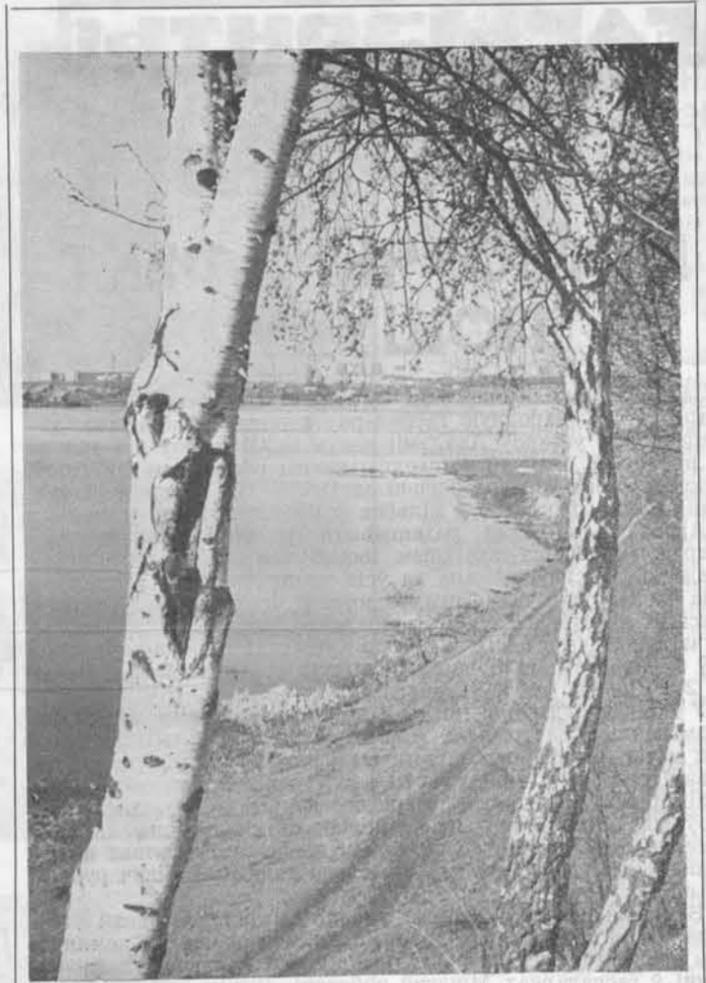
ФРГ.

**ВЫСТАВКА
В ШАРЛЕРУА**

Более полумесяца, с 17 февраля по 5 марта, в Шарлеруа проходила интернациональная выставка-ярмарка, в которой активное участие приняло наше Общество бельгийско-советской дружбы. Стенд ОБСД был организован «Интуристом». На нем можно было ознакомиться с маршрутами и условиями поездок в СССР. Широко были представлены советские товары народного потребления, пластинки, сувениры, продукты и т. д.

В работе советской экспозиции на добровольных началах приняли участие 25 соотечественников и бельгийских граждан. Успех выставки был громадный. Работать приходилось по 12 часов в день. Всего выставку посетили почти полтора миллиона человек.

В дни работы выставки-ярмарки в Шарлеруа выступала группа художественной самодеятельности из Донецка, которая посетила наш город по приглашению муниципалитета. Артисты выступали почти ежедневно и тоже имели большой успех у посетителей. Особенно понравились всем песни в исполнении Василия Сорокина и Алины Коротко, а

Україна Мінска.

Фота М. РАСОЛЬКІ.

также номера балалаечника Александра Сушкова.

Кстати, сейчас мы готовимся принять ансамбль песни и пляски «Абакан» из Сибири, прибывший в Бельгию по приглашению ОБСД. Всего же за два месяца у нас побывали три группы артистов из СССР.

По-прежнему очень активная работа проводится в Союзе советских граждан. Отмечали мы День Советской Армии, Международной женский день. Сейчас готовимся к ленинским дням. И всегда главными событиями в нашей деятельности остаются встречи с делегациями с нашей Родины. Они неизменно приносят нам большую радость.

Мария ГОРОХ.

Бельгия.

**ЛЁС
МОЛАДЗІ**

Атрымаў ад вас шыкоўны V том Беларускай Савецкай Энциклапедыі, календары і кнігі. За вашу дабрату найшчырэйшае дзякуй! Праз кнігі, праз «Голас Радзімы» я заўсёды з вамі, з роднай старонкай. Праз іх сячу заходам жыцця на Бацькаўшчыне, радуся безупыннаму прагрэсу.

Вось нядаўна прачытаў у «Голасе Радзімы» перадавы артыкул «Зрабіць чалавека шчаслівым». Аб шчаснай долі для ўсіх людзей клапацяцца толькі ў Савецкім Саюзе. Багатым і магутным лідэрам у капіталі-

сных краінах такая думка не прыходзіць у галаву нават у сне, а калі выпадкам нешта падобнае і прыснілася б, яны найхутчэй пастараліся б пазбавіцца гэтай «бязглуздай» ідэі, бо галоўны іх клопат толькі пра асабістае багацце, бясконцае і бязмежнае, якое здабываецца ўсялякімі спосабамі, нават падманам, рабаўніцтвам, забойствам. Галоўнае тут — грошы, грошы і грошы! Яны ідэал моладзі.

Я ў Чыкага даволі часта наведваю Дом выздараўлення. Хаджу з пакоя ў пакой, пытаюся ў хворых, як яны маюцца, ці добра апякаюць іх, стараюся падбадзёрыць спагадным словам. Два тыдні назад у гэты дом забраўся нейкі малады чалавек. Дачакаўшыся, калі ўсе хворыя пазасыналі, ён вылез са свайго сховішча і, пагражаючы рэвалверам, пачаў рабаваць медыцынскіх сясцёр, якія дзяжурылі ноччу. Затым выбраў самую маладзенькую сястрычку і згвалціў яе. Калі прыехала паліцыя, злачынцы і след прастыў.

Такія выпадкі скрозь і ўсюды. Гэта вынік капіталістычнага спосабу жыцця, пры якім моладзь — будучыня краіны — атручана прагай да нажывы і наркатыкамі.

Душа радуецца, калі думаеш аб тым, што ёсць край, дзе кіраўнікі, старэйшыя грамадзяне заклапочаны тым, каб вывесці моладзь на добрую дарогу.

**Іван ТАРАСЕВІЧ,
святшчэннік.**

ЗША.

**КОЛЬКІ СПРАЎ
У ПРАФСАЮЗА?**

Сярод многіх гучных «тытулаў» старэйшага ў Магілёве прадпрыемства — завода «Строммашына» ёсць адзін, якім тут ганарацца, бадай, не менш, чым ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга або шматлікімі граматамі, дыпломамі і пераходнымі вымпеламі, атрыманымі калектывам за выдатную работу. Я маю на ўвазе званне прадпрыемства высокай культуры вытворчасці. Увогуле, нічога незвычайнага ў самім званні няма: сёння яго носяць ужо дзесяткі беларускіх

прадпрыемстваў. Аднак пачынаючы ў строммашаўцаў, мне захачэлася расказаць пра гісторыю яго прысваення, бо ў ёй назвычай выразна праявілася тая велізарная стваральная роля, якую адыгрваюць ва ўсіх галінах дзейнасці сучасных прадпрыемстваў прафсаюзныя арганізацыі.

...На завод можна трапіць ледзь збочыўшы з цэнтральнай вуліцы Магілёва. Але такое неспакойнае суседства нікому не прыносіць непрыемнасцей. Тэрыторыя

«Строммашыны» на здзіўленне нагадвае вялікі фруктовы сад, але і яго выцягнуліся ўздоўж вытворчых карпусоў, падступаюць проста да ўваходу ў цэхі.

— Шкада, што вы не прыехалі да нас летам, — спачувае мне намеснік старшыні заводскага камітэта прафсаюзаў Анатоль Багачоў. — Тады навокал такой прыгажосці! На перапынку выйшаў з цэха — і, калі ласка, свежыя яблыкі табе. Ураджаі атрымліваем вялікія.

Хапае і ў сваю сталовую, і нашым дзіцячым садам, і піянерлагеру.

Мы крочым у цэх вузлоў ліфта, з якога звычайна пачынаецца экскурсія па заводу. У гады часовай акупацыі фашысты ператварылі гэтае памяшканне ў канцэнтрацыйны лагер, аб чым напамінае мемарыяльная дошка перад прахадной. Але, калі трапляеш у цэх сёння, здзіўляюць незвычайна для вялікай механічнай вытворчасці чысціня, мноства святла, з тонкім густам аформлены інтэр'ер.

— Адзін з самых «цяжкіх» раней цэхаў, — тлумачыць Анатоль Васільевіч. — Пасажырскія ліфты складаюць палавіну ўсёй прадукцыі заводу, а памяшканне, як бачыце, невялікае. Аб эфектыўным яго выкарыстанні паклапаціліся тэхнолагі, а вёс агульнае ўражанне так і заставалася незадавальняючым, нават крыху змрочным. Тады

рабочыя звярнуліся ў заўком, і мы з дапамогай нашых актывістаў пачалі наводзіць эстэтыку.

«Навалі эстэтыку» рабочыя не толькі ў гэтым цэху. Я абыйшоў многія ўчасткі заводу, і ўсюды адчувалася гаспадарская рука, якая не проста падтрымлівала парадак, а яшчэ стварала прыгажосць. Зазначу, што на прадпрыемстве, прадукцыя якога унікальная па памерах аўтаматычных ліній і машыны для вытворчасці будаўнічых матэрыялаў, дзе сканцэнтраваны амаль усе віды апрацоўкі металу, а частка памяшканняў яшчэ чакае сучаснай рэканструкцыі, — гэта была задача не з лёгкіх.

Прыгажосць тут не самамэта. Яна, як і ўсё іншае, чым займаецца заводскі прафсаюз, падпарадкавана аднаму — стварыць найбольш прыяўны ўмовы для працы людзей, іх адпачынку.

ПОДАРОК ХУДОЖНИЦЫ

22 АПРЕЛЯ 1973 ГОДА ВСЕ ПРОГРЕССИВНОЕ ЧЕЛОВЕЧЕСТВО ТОРЖЕСТВЕННО ОТМЕТИЛО 103-Ю ГОДОВЩИНУ СО ДНЯ РОЖДЕНИЯ ВЛАДИМИРА ИЛЬИЧА ЛЕНИНА.

Недавно «Правда» рассказала о том, как английская художница Клер Шеридан в октябре 1920 года лепила с натуры скульптурный портрет Владимира Ильича в его кремлевском кабинете. Сейчас этот бюст находится в Центральном музее В. И. Ленина. Произведение было передано в дар советскому народу друзьями семьи скульптора.

А потом в редакцию «Правды» позвонили: «У нас хранится бронзовый портрет В. И. Ленина. Его автор — тоже Клер Шеридан».

Скульптура была на квартире у Татьяны Моровской, доцента Московского института народного хозяйства имени Плеханова. Владимир Ильич стоит во весь рост, поза свободная, непринужденная, лицо излучает улыбку. Скульптор запечатлела момент, когда Ленин, по всей вероятности, беседует со своим другом по партии. В те дни, когда Шеридан работала в кремлевском кабинете, к Владимиру Ильичу приходили М. Калинин, Ф. Дзержинский. Видимо, впечатления художницы о тех встречах легли в основу композиции.

Об этой скульптуре раньше ничего не было известно. Как же она оказалась в московской квартире?

1936 год. Париж. Посол СССР во Франции В. Потемкин получил приглашение на выставку известного английского скульптора и художницы К. Шеридан. Он взял с собой Таню Моровскую, свою племянницу, которая в то время училась в Париже. Татьяна Александровна вспоминает:

— На Больших бульварах, где размещалась выставка, нас радушно встретила высокая, стройная женщина. Это была Шеридан. Она подробно рассказывала послу об экспонатах. Запомнились яркая керамика, различные композиции — свидетельство творческих замыслов художницы. В середине зала под стеклом возвышалась скульптура В. И. Ленина.

Долго стоял у портрета вождя В. Потемкин. Он не раз видел Владимира Ильича, слышал его выступления, беседовал с ним. Может быть, в тот момент Потемкин вспомнил весенний солнечный день, субботу, 22 апреля 1920 года. Тогда он был начальником политотдела Юго-Западного фронта, вместе с пятью тысячами рабочих и бойцов на железнодорожном узле в Харькове участвовал в коммунистическом субботнике. Работа закончилась поздно, и Потемкин зачитал уставшим, но полным энтузиазма людям телеграмму: «Москва, Кремль, товарищу Ленину... Участники субботника провели следующую работу: вагонов разгружено 403, пудов 361 200, нагружено вагонов 22... В своем увлечении некоторые группы добровольно работали до полуночи... Сообщаем Вам эти данные в день Вашего пятидесятилетия в уверенность, что они луч-

ше других приветствий порадуют сердце нашего учителя и вождя...»

...Потемкин, обратившись затем к Шеридан, выразил свое восхищение мастерством ваятельницы. Он горячо поблагодарил ее за то, что она так полно раскрыла образ великого человека, показала его живые черты, за то, что она несет своим соотечественникам правду о Советской стране.

Через несколько дней посол устроил в помещении полпредства вечер русской и французской музыки. На концерт была приглашена и Клер Шеридан. Волнуясь, она протянула Потемкину сверток и сказала несколько смущенно: «Вам, господин посол, в знак восхищения перед вашей страной, где строится новая счастливая жизнь». В свертке была скульптура В. И. Ленина.

Концерт закончился выступлением Сергея Прокофьева. Потемкин провел Шеридан в свой кабинет и поставил на рабочий стол драгоценный подарок. В этот вечер долго продолжалась беседа. Английская гостья рассказала, как она лепила с натуры портрет Владимира Ильича. А потом, возвратившись из Москвы домой, многие годы продолжала работать над образом великого вождя трудящихся.

«А встретиться с Лениным мне помог ваш коллега — дипломат», — сказала она. В августе 1920 года Шеридан пришла к главе советской миссии в Лондоне Л. Крину и выразила свое желание создать скульптуру Владимира Ильича. Красин обещал ей организовать поездку в Россию и свое слово сдержал. В письме к В. И. Ленину от 10 сентября 1920 года он, в частности, писал, что в Москву «едет англичанка-скульптор и совершенно необходимо, чтобы Вы позволили хоть однажды в жизни сделать с себя сколько-нибудь приличный бюст, что она вполне и весьма быстро способна исполнить».

«Когда работа над бюстом была закончена, — продолжала рассказ Шеридан, — я поблагодарила сердечно Ленина и спросила, не пожелал бы он передать своим друзьям в Лондоне приветственное письмо. Он посмотрел лукаво и улыбнулся. Пожалуйста, сказал он, передайте наилучшие пожелания служащим Британской библиотеки. Вернувшись на родину, эту просьбу я выполнила...»

...Татьяна Александровна показывает фотоснимок: кабинет посла СССР в Париже. На столе рядом с лампой скульптура В. И. Ленина — подарок английской художницы.

— Когда Потемкин вернулся на родину, — вспоминает Т. Моровская, — и работал уже нарком просвещения, бронзовый портрет вождя всегда стоял у него на рабочем столе...

В. МОЛЧАНОВ.
«Правда».

ВЯСНА для студэнтаў — пара хвалаяванняў. Набліжаецца сёся, хутка пачнецца працоўны семестр... Толькі выпускнікоў не турбуе гэты агульнаінстытуцкі рух, у іх свае клопаты. Праўда, усе яны яшчэ з'яўляюцца студэнтамі, атрымліваюць стыпендыю, ходзяць у бібліятэкі і аўдыторыі — дапісваюць апошнія старонкі дыпломных работ, рыхуюцца да дзяржаўнага экзамена. Але кожны з іх ужо лічыць сябе маладымі спецыялістам. І не без падставы: юнакі і

тэрэбны спецыялісты таго ці іншага профілю, быў складзены намнога раней і вядомы студэнтам. Таму яны загадзя маглі выбраць месца працы, азнаёміцца з яе характарам і ўмовамі. Камісія цікавілася сямейным становішчам студэнтаў, давала парады і рэкамендацыі адносна найбольш мэтазгоднага выбару кожным выпускніком месца працы, запісвала пажаданні юнакоў і дзяўчат, праводзіла дадатковую спецыялізацыю з улікам спецыфікі работы ў канкрэтнай галіне вытвор-

Курыліна і Галіна Касцюкоўская пажадалі працаваць у Архангельску, хаця яны як мінчанкі па палажэнні аб размеркаванні мелі права застацца ў сталіцы. Вядома, большая частка выпускнікоў гандлёва-эканамічнага факультэта будзе працаваць у Беларусі, бо інстытут у першую чаргу рыхтуе спецыялістаў для сваёй рэспублікі. Многія юнакі і дзяўчаты карысталіся пры размеркаванні льготамі. Тым, напрыклад, у каго бацькі пенсіянеры або інваліды, праца прадастаўлялася па мес-

ЗАКЛЮЧНЫ АКОРД СТУДЭНЦТВА

дзяўчаты ведаюць, дзе яны будуць працаваць і дзе іх ужо чакаюць. Размеркаванне — прадстаўленне кожнаму студэнту месца працы — адбылося нядаўна.

— На гандлёва-эканамічным факультэце, — сказаў мне прарэктар Беларускага інстытута народнай гаспадаркі Віктар Пузікаў, — навучэнцы маглі выбраць сабе адну з трох спецыяльнасцей: эканоміка гандлю, таваразнаўства і арганізацыя гандлю прамысловымі таварамі, таваразнаўства і арганізацыя гандлю харчовымі таварамі. Сёлета гэты факультэт скончылі каля двухсот чалавек.

Для іх размеркавання, як дарэчы, і для размеркавання выпускнікоў усіх факультэтаў інстытута, была створана дзяржаўная камісія. У яе склад уваходзілі дэкан факультэтаў, прадстаўнікі грамадскіх арганізацый, работнікі тых міністэрстваў, куды накіроўваюцца на працу выпускнікі. Спіс гарадоў і прадпрыемстваў, дзе па-

часці. У выніку работы камісіі ўсе выпускнікі размеркаваны на працу па сваёй спецыяльнасці, усе атрымалі пад'ёмныя ў размеры дзвюх месячных стыпендыі. Прадпрыемствы, куды трапілі маладыя спецыялісты, выплацяць ім кошт праезду ад Мінска да месца работы.

Дзяржаўная камісія дэталёва знаёмілася з характарыстыкай кожнага студэнта, заслухоўвала і абмяркоўвала рэкамендацыю інстытута аб накіраванні на працу, улічваючы пры гэтым асабісты пажаданні маладых спецыялістаў і, як правіла, максімальна задавальняючы іх. Лілія Глінская, напрыклад, мела намер стаць выкладчыцай эканамічных навук у сярэдняй навучальнай установе, аб чым і паведаміла камісіі. Жаданне яе задаволілі, дзяўчына будзе працаваць у Навагрудскім сельскагаспадарчым тэхнікуме. Уладзімір Клімаў паедзе ў Томск, Анатоль Аўчыніцаў — у Сыктывукар. Некаторыя размеркаваліся ў Казань, Алма-Ату. Тамара

цы жыхарства бацькоў. Маладажонам было прапанавана ехаць у адзін раён або горад. Замужнія жанчыны накіроўваліся ў тое месца, дзе працуе аб'яўчана вучыцца муж. І яшчэ пры размеркаванні абавязкова ўлічаліся такія фактары, як вучоба, удзел у грамадскай рабоце, у навуковых таварыствах.

Я зазначыў, што прадстаўленне працы маладымі спецыялістамі гандлёва-эканамічнага факультэта праводзілася, як і ў папярэднія гады, у планавым парадку, па ўзгодненасці са шматлікімі міністэрствамі. А гэта — адна з гарантый забеспячэння існаючага ў нашай краіне права на працу. Клопаты аб працаўладкаванні юнакоў і дзяўчат, якія скончылі вышэйшую навучальную ўстанову, узяла на сябе дзяржава. Таму ніхто з выпускнікоў не баяўся апынуцца ў становішчы лішніх, непатрэбных грамадству людзей, што ходзяць у пошуках работы.

Л. АНОП.

Гомель. Прывакзальная плошча.

Фота Ч. МЕЗІНА.

Вось, напрыклад, чырвоны куток таго ж цэха вузлоў ліфта. Раней тут збіраліся толькі на сход або на лекцыю па тэхніцы бяспекі. Цяпер жа чырвоны куток — любімае месца адпачынку рабочых. Замест сумных радў канторскіх крэслаў і пакрытага пылам стала прэзідыума з абавязковай трыбунай — утульны хол са зручнай мэбляй, з кінаэкранам на ўсю сцяну. Удала падобраны колер, вагонны на лёгкіх стэлажах, ёсць нават акварыум. Цэнтр увагі — вялікі самавар, ля якога ў час перапынку збіраюцца рабочыя. Тут жа кнігі, газеты, часопісы, шахматы... Падобных куткоў на заводзе восем. Створаны яны пры неспрэчным удзеле прафсаюзаў.

Прафсаюзнаму камітэту падначалены таксама заводскі медыцынскі пункт — сапраўдная клініка з разнастайнымі кабінетамі, шмат-

лікім персаналам і неабходнай апаратурай. Клопат заўкома — дзіцячыя сады і яслі, п'янінскі лагер, зона адпачынку...

— Як удаецца невялікаму камітэту весці адразу столькі спраў? — цікаўлюся ў Анатоля Багачова. — У прафсаюза ж яшчэ шмат турбот, звязаных з арганізацыйнымі пытаннямі, фінансамі, сацстрахам.

Ён адказвае: — Зразумела, мы не змаглі б справіцца і з малой часткай таго, што робім сёння, калі б не актыўны ўдзел у прафсаюзных справах саміх рабочых, нашых актывістаў. Структура нашай арганізацыі звычайная для падобных прадпрыемстваў. У камітэце на ўліку знаходзяцца больш за тры тысячы членаў прафсаюза. Яны аб'яднаны ў 13 цэхавых арганізацыях, якія валодаюць правамі мясцовага або заводскага камітэтаў

прафсаюза. Непасрэдна заўкому падпарадкаваны шэраг грамадскіх арганізацый: пастаянная дзеючая вытворчая нарада, таварыскія суды, навукова-тэхнічнае таварыства, грамадскае бюро па кантролю якасці, бюро рацыяналізацыі і іншыя. У састаў заўкома уваходзіць 13 камісій па асноўных напрамках дзейнасці камітэта. У іх выбіраюцца перадавыя рабочыя, лепшыя спецыялісты, прадстаўнікі адміністрацыі. Кола абавязкаў камісій самае шырокае. Паўнамоцтвы такія, што пасля нашых рашэнняў дырэкцыя заўсёды выдае афіцыйныя загады па ліквідацыі адзначаных камісіямі недахопаў.

Пазнаёміцца з усімі камісіямі немагчыма, таму я сустраўся з прадстаўніком толькі адной з падначаленых заўкому арганізацый, што займаецца непасрэдна пытаннямі вытворчасці. Рабочы ме-

ханічнага цэха Віктар Часнакоў, які ўзначальвае пастаянна дзеючую вытворчую нараду, пазнаёміў мяне з пратаколамі апошніх пасяджэнняў. Дыяпазон узятых пытанняў — ад падрыхтоўкі прадпрыемства да работы ў зімовых умовах да такіх «дробязей», як чысціня ў цэхах. Дарэчы, такое ж шырокае кола праблем вырашае яшчэ адно грамадскае падраздзяленне заўкома — вытворча-масавая камісія. Ад пільнага позірку ўдзельнікаў камісіі не схаваецца тое, што пераходзіць на працу, або, хаця такое здараецца і рэдка, ушчамляе правы рабочых.

— Дзякуючы вялікаму атраду актывістаў, — гаворыць старшыня заўкома Іван Кірылаў, — наша прафсаюзная арганізацыя заўсёды знаходзіцца ў цэнтры галоўных падзей, якімі жыве прадпрыемства. Вельмі прыемна, што заўком даўно ператварыўся

ў такое месца, куды рабочыя перш за ўсё звяртаюцца са сваімі прапановамі і просьбамі. З іх заўвагамі мы ідзём у дырэкцыю, і яшчэ ніколі не было выпадку, каб не знаходзілі ў яе падтрымкі. З дапамогай пастаянна дзеючых камісій і нарад мы ўжо вырашылі, напрыклад, такія важныя пытанні, як прадстаўленне рабочым жылля і арганізацыя харчавання на прадпрыемстве — заводская сталовая на 530 месц лічыцца адной з лепшых у рэспубліцы. Цалкам мы задаволілі патрэбу сваіх рабочых у дзіцячых садах. Цяпер на парадку дня — клопаты аб стварэнні больш спрыяльных умоў для адпачынку. Трэба будаваць новы ўласны дом культуры, хочам расшырыць базу адпачынку, прафілакторый. Карацей, клопатаў у нас ніколі не змяншаецца, і мы гэтаму рады.

В. УЛАДЗІМІРАУ.

МЕЖДУНАРОДНЫЕ события последних месяцев свидетельствуют о заметных сдвигах в сторону разрядки напряженности и укрепления мира. Этот процесс неразрывно связан с воздействием советской Программы мира. Именно в эти дни ей исполняется два года. Она была принята весной 1971 года на XXIV съезде КПСС. Съезд определил ее как программу борьбы против агрессивной политики империализма, за мир и безопасность народов и социальный прогресс. Генеральный секретарь ЦК КПСС Л. Брежнев подчеркнул тогда, что КПСС и Советское государство вели и будут вести эту борьбу в сотрудничестве с братскими странами социализма, с другими миролюбивыми государствами и при поддержке многомиллионных народных масс во всем мире.

Советская Программа мира уделяет первоочередное внимание проблеме ликвидации военных очагов в Юго-Восточной Азии и на Ближнем Востоке на основе уважения законных прав государств и народов, подвергшихся агрессии.

Постоянная поддержка, большая и эффективная помощь Советского Союза и других социалистических стран явились «одним из важных факторов, которые обеспечили историческую победу вьетнамскому народу», подчеркнули руководители Демократической Республики Вьетнам в связи с подписанием парижских соглашений о прекращении войны во Вьетнаме.

Советский Союз неустанно выступает за то, чтобы были умножены усилия в целях ликвидации очага войны на Ближнем Востоке. Израильские оккупанты все еще остаются на захваченных арабских землях, творят там произвол. За всем этим — неблаговидная роль американского империализма и международного сионизма, покровительствующих захватчикам. Ликвидация последствий израильской агрессии может быть осуществлена только на основе вывода войск Израиля со всех оккупированных им в 1967 году территорий, а также удовлетворения законных прав палестинского народа. Весь ход событий за последние годы показал, что дружба с Советским Союзом обеспечивает прогрессивным арабским государствам необходимую поддержку и помощь в самые трудные для них моменты. Эти братские узы были скреплены заключенными Советским Союзом в 1971—72 гг. договорами о дружбе с Египтом и Ираком.

Советская Программа мира

выдвинула в качестве одной из центральных задач — произвести коренной поворот к разрядке и миру на европейском континенте. Последовательный характер политики СССР и его союзников на фоне изменившегося соотношения сил в мире в пользу социализма и антиимпериализма постепенно приводит капиталистический мир к признанию необходимости вести дела с социалистическими государствами на основе мирного сосуществования.

В 1972 году эта политика мира и реализма ознаменовалась в Европе новыми важными событиями: были ратифицированы договоры Советского Союза и Польши с ФРГ, вступили

связывают с открыто враждебной позицией руководства Китая в отношении Советского Союза и других социалистических стран. Советская политика в отношении Китая ясно выражена в решениях XXIV съезда КПСС и последовательно осуществляется на деле. Решительно отвергая клеветнические вымыслы китайской пропаганды в адрес политики СССР, КПСС выступает за восстановление добрососедства и дружбы между советским и китайским народами, за нормализацию отношений с КНР.

Советская Программа мира считает одной из важнейших задач ликвидацию последних очагов колониализма и расизма. СССР проявляет действен-

применения ядерного оружия друг против друга. В 1972 году по инициативе социалистических стран было запрещено бактериологическое оружие. Большую поддержку в мире получило советское предложение о созыве Всемирной конференции по разоружению, о чем также принято соответствующее решение на последней сессии Генеральной Ассамблеи ООН. Советско-американские соглашения в области противоракетных и наступательных стратегических видов оружия впервые в истории открыли путь к физическому ограничению современных и наиболее мощных видов оружия.

Внешнеполитическая программа, разработанная XXIV съездом КПСС, подтвердила как весьма важную задачу последовательного осуществления на практике принципов мирного сосуществования, расширения взаимовыгодных связей с капиталистическими странами. За истекшие годы сделаны новые существенные шаги в этом направлении в Европе. Например, советско-французские отношения стали служить примером того, как государства с различными социальными системами могут наладить всесторонне взаимовыгодное равноправное сотрудничество не только к обоюдной пользе, но и поставить это сотрудничество на службу укреплению основ мира в Европе.

Крупные сдвиги произошли в отношениях между СССР и США. Переговоры в Москве во время визита в СССР в 1972 году президента Никсона определили принципы взаимоотношений между двумя странами: в ядерный век для этих взаимоотношений невозможна никакая другая основа, кроме мирного сосуществования. В равной мере и предложения, выдвинутые Советским Союзом в рамках межевропейских переговоров, а также в отношениях с Японией, направлены на то, чтобы создать базу для крупномасштабного и долгосрочного сотрудничества во всех упомянутых сферах человеческой деятельности.

Все эти усилия на мировой арене Советский Союз принимает в тесном единстве со своими друзьями и союзниками. Целеустремленность, с какой реализуется могучий потенциал, заложенный в социалистической системе, создает все более благоприятные условия для борьбы народов против империализма, для новых положительных сдвигов в международной обстановке.

СПАРТАК БЕГЛОВ,
политический обозреватель
АПН.

ПРОГРАММА МИРА: ДВА ГОДА СПУСТЯ

в силу соглашения по Западному Берлину, подписан договор об основах отношений между ГДР и ФРГ. В Хельсинки начались многосторонние консультации по подготовке общеевропейского совещания по вопросам безопасности и сотрудничества.

Принципиальное положение советской Программы мира о том, чтобы отказ от применения силы или угрозы ее применения стал законом международной жизни, распространяется на все районы земли.

Например, перед Азией, после ликвидации очага войны в Индокитае, открываются новые возможности покончить с полостью конфликтов и кровопролитий. Особую актуальность приобретает советская идея коллективной безопасности для Азии. Советский Союз активно содействует установлению добрососедских отношений между Индией и Пакистаном. Большой опыт плотного сотрудничества между Советским Союзом и Индией закреплен в Договоре о мире, дружбе и сотрудничестве между ними.

Разумеется, в Азии, как и в других районах земли, еще не сложились оружия те империалистические силы, которые делают ставку на противопоставление одних народов другим. Немалые надежды эти силы

ую солидарность с народами Азии, Африки, Латинской Америки в их законном стремлении быть хозяевами в своем доме.

Полувековая борьба Советского Союза за мир и разоружение нашла свое логическое продолжение и развитие в тех положениях Программы мира, которые предусматривают новые усилия по ограничению и полной ликвидации арсеналов оружия, по прекращению гонки вооружений всех видов. XXIV съезд КПСС подчеркнул, что одной из важнейших международных проблем современности является то, чтобы «добиться конкретных результатов, уменьшающих военную угрозу, не допустить, чтобы народы свыклись с гонкой вооружений как с неизбежным злом».

Последняя, XXVII сессия Генеральной Ассамблеи ООН охарактеризовалась таким важным событием, как принятие по советской инициативе резолюции о неприменении силы в международных отношениях и запрещения навечно применения ядерного оружия. В развитие этого решения СССР проявляет готовность договориться и соответствующим образом оформить с любой из ядерных держав взаимные обязательства о неприменении силы, включая запрещение

Театр музыкальной комедии показывал мінчанам чарговую прэм'еру — оперэту Ю. Мілюціна «Пацалунак Чаніты».

Хроніка культурнага жыцця

САПРАЎДНЫМ «скарбам» для вучоных Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта аказаўся 70-гадовы календар Якаў Прыгодзіч з вёскі Лышча, што каля Пінска. Вялікі знайца мясцовага фальклору, ён дапамог даследчыкам «адкрыць» шмат забытых паданняў, легенд, песень Палесся. Старыя песні знайшліся і ў рэпертуары самабытнага фальклорна-этнографічнага хору вёскі Лышча. Шэраг цікавых запісаў зроблен у мясцовых спевакоў — знайцаў і хавальнікаў беларускай народнай песні.

Цяпер з імі могуць пазнаёміцца шырокае колы чытачоў. Выдавецтва ўніверсітэта выпусціла зборнік календарна-абрадавых, вясельных, салдацкіх, жартоўных песень, частушак, а таксама народных прыказак, прымавак і казак Брэсцкай вобласці.

НЕ АДЗІН год працуе пры Доме культуры магілёўскіх чыгуначнікаў аматарская кінастудыя «Прамень». У мінулым годзе фільмы «Я — Вікторыя», «50 кіламетраў Павеяка», «Купалінка», знятыя энтузіястамі на рэспубліканскім аглядзе былі ўдасцены дыпламай.

Цяпер тут заканчваюць работу над кінасюжэтам «Календараскоп», які раскажа аб жыцці чыгуначнікаў Магілёўскага аддзялення. Калектыў кінастудыі «Юнацтва» — філіяльнай студыі «Прамень» — пачынае здымаць кінатрылер «Іх імёны на забіццях». Ён раскажа аб падпольнай групе, якая дзейнічала на станцыі Магілёў у гады Вялікай Айчыннай вайны, аб кіраўніку Вользе Жыванісцавай, расстралянай гітлераўцамі.

П'ЕСУ італьянскага драматурга Карла Гальдоні «Гаспадыня гасцініцы» паказаў на даўня глядачам калектыў Беларускага народнага тэатраўнага прэм'ера самадзейных артыстаў прайшла паспяхова.

982 КНІГІ, якія былі даставлены ў Маскву з усіх канцаў краіны, удзельнічалі ва ўсеагульным конкурсе на лепшае мастацкаму афармленню і ліграфічнаму выкананню ў данне 1972 года.

Сур'езнага поспеху дабіліся на конкурсе кнігі, якія выйшлі ў Беларусі. Чатырнаццаць з атрамалі ўзнагароды.

Дыплама першай ступені ўдасцены V і VI тамы Беларускай Савецкай Эцыклапедыі і сувенірныя выданні «Браных твораў Янкі Купалы» (м. Б. Заборка) і «Якуба Коласа (мастак В. Шарановіч)».

СВЕДКА І ЎДЗЕЛЬНІК ВЯЛІКІХ ПАДЗЕЙ

70 ГОД З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ ПЛАТОНА ГАЛАВАЧА

Непрацяглым быў творчы шлях Платона Галавача. Крышачку больш за дзесяць гадоў. Але ў беларускай прозе ён пакінуў прыкметны след. Лёс беларускага сялянства, сацыялістычная перабудова вёскі, нараджэнне новага чалавека, барацьба за ўмацаванне Савецкай улады знайшлі мастацкае ўвасабленне ў творчасці пісьменніка, які адлюстравуе ў сваіх кнігах бурны падзеі часу.

П. Галавач нарадзіўся ў вёсцы Пабокавічы Гарбацэвіцкай воласці, што была тады на Бабруйшчыне. «Маткі не памятаю, — успамінаў ён пазней, — яна памерла, калі я быў зусім малы. У сямігадовым узросце паспытаў уласнага хлеба, прыйшлося ісці пастухом. Вучыцца па-сапраўднаму не было магчымасці, і ўсе мае агульнаадукацыйныя «універсітэты» — Гарбацэвіцкая царкоўна-прыходская школа».

Пасля рэвалюцыі П. Галавач стаў першым камсамольцам у роднай вёсцы, узначаліў створаную ім ячэйку.

Неўзабаве ў друку з'яўляюцца яго карэспандэнцыі, нататкі, невялікія нарысы — на старонках бабруйскага «Камуніста», а потым у рэспубліканскіх газетах. Бабруйскі павятовы камітэт камсамола па прапанове Веры Харужай накіроўвае П. Галавача на вучобу ў Мінск, у Камуністычны ўніверсітэт імя Леніна. Тут ён уступае ў партыю.

У 1925 г. было надрукавана апавяданне П. Галавача «Загубленае жыццё». Яго заўважылі крытыкі і чытачы. З таго часу і пачынаецца літаратурная дзейнасць пісьменніка.

Першая кніжка П. Галавача «Дробязі жыцця» выйшла ў 1927 годзе. Апавяданні наступнага зборніка «Хочацца жыць» выразна маюць карціны класавай барацьбы на сяле.

Аповесць «Спалох на заганах» пісалася ў гарачы час калектывізацыі. «Я разумеў, што ў вёсцы, у масе сялянства адбываецца рашучы пералом, рашучы паварот у бок да сацыялізму, і разумеў, што пісьменнік-камуніст не можа не быць жывым сведкам і ўдзельнікам гэтых падзей», — адзначаў П. Галавач.

Пазней у артыкуле «Як была напісана аповесць «Спалох на заганах» П. Галавач падкрэсліў, што ён пісаў аповесць, каб дапамагчы партыі ў справе калектывізацыі. Аўтар хацеў «праўдзіва, без прыфарбоўкі паказаць селяніну ў мастацкім творы ўсё тое, што адбываецца вакол яго, але паказаць так, каб ён убачыў усё гэта, ужо бачанае, па-новаму». Нягледзячы на асобны недахопы аповесці, пісьменнік дасягнуў сваёй мэты.

Побач з літаратурнай дзейнасцю Платон Галавач вядзе вялікую грамадскую работу. Доўгі час ён працуе першым сакратаром ЦК ЛКСМБ і адначасова адказным рэдактарам газеты «Чырвоная змена». У 1929 годзе становіцца намеснікам наркома асветы.

У сярэдзіне 30-х гадоў П. Галавач закончыў работу над раманам «Праз гады»,

самым буйным сваім творам, які ўвабраў у сябе жыццёвыя назіранні і развагі пісьменніка пра свой час, пра ролі Камуністычнай партыі ў перабудове жыцця, пра шляхі сялянства і інтэлігенцыі ў рэвалюцыі і ў пабудове сацыялізму. Галоўным жа героем твора стала беларускае сялянства, доля якога прасочваецца з сапраўднай філасофскай глыбінёй.

У апошнія гады жыцця П. Галавач напісаў аповесці «Носбыты нянавісці» і «Яны не пройдуць!», якія прысвяціў падзеям грамадзянскай вайны на Беларусі. У гэтых творах пісьменнік сцвярджаў непераможнасць народных мас, якія ўзяліся на абарону роднай Савецкай улады.

Адданы сын свайго народа, пісьменнік быў заўсёды з тымі, хто будаваў «свет сонечнай праўды, свет камунізму». Ён ганарыўся, што быў сучаснікам вялікіх падзей. Савецкі Саюз ён называў «краіннай гігантаў мыслі і камуністычных спраў, радзімай новага чалавецтва».

Ц. ЛЯКУМОВІЧ.

НА ГОМЕЛЬШЧЫНУ прыйшла вясна. Яна ахутала зялёным туманам бярозавыя гаі, на ўзлесці за-паліла блакітныя агеньчыкі пралесак, напоўніла паветра водарам сагрэтай сонцам зямлі. Вясна — час сейбіта. Збіраюцца ў дарогу геолагі — шукальнікі новых пакладаў палескай нафты. Прыбавілася клопатаў у будаўнікоў і мантажнікаў шматлікіх новабудоўляў вобласці. Хаця пачатак канцэртнага сезона прыпадае на верасень, вясна — гарачая пара і для работнікаў Гомельскай філармоніі, якія павінны наладзіць выезды лепшых артыстычных брыгад і да хлебарабаў, і да нафтавікоў, і да будаўнікоў.

...Тэлефоны на сталах кіраўнікоў камерна-лектарыйнага і эстраднага аддзелаў Гомельскай абласной філармоніі М. Матусава і І. Школьнікава, нібы саборнічаючы паміж сабою, амаль не змаўкаюць.

Неабходна тэрмінова даставіць новыя афішы ў адзін з сельскіх дамоў культуры.

Рэквізіт брыгады, што накіроўваецца ў Рэчыцу, не змяшчаецца ў маленькі аўтобус, а вялікія ўсе ў раз'ездзе.

Неадкладна трэба настроіць фартэпіяна ў рабочым інтэрнаце, дзе адбудзецца лекцыя-канцэрт.

Ці не позна зрабіць заяўку на выступленне заслужанай артысткі УССР Тамары Міянсаравай? На жаль, позна. Папулярная спявачка дае канцэрты ў Жлобіне, Рагачове, Касцюкоўцы, Гомелі, Калінкавічах, Нароўлі, Бабровічах, Мышынках, Рэчыцы і Светлагорску... Кіраўнікам аддзелаў даводзіцца вырашаць самыя разнастайныя пытанні.

Каля 3 000 канцэртаў у год наладжвае філармонія ў 7 гарадах і 21 раёне вобласці. На Гомельшчыне самы высокі працэнт канцэртнага абслугоўвання ў рэспубліцы: 550 наведванняў на 1 000 чалавек. Лічба тым больш унушальная, што абласная філармонія (пакуль адзіная ў Беларусі) існуе ўсяго шэсць год і не мае

яшчэ ўласнага будынка. Канцэрты адбываюцца ў залах Палаца чыгуначнікаў, музычнага вучылішча, Новабеліцкага дома культуры. Гэта ў Гомелі. І ў вобласці ёсць нямала добрых залаў, здольных прыняць вялікія гастрольныя калектывы. Напрыклад, у Светлагорску нядаўна пабудаван цудоўны Палац культуры энергетыкаў з глядзельнай залай на 800 месцаў. Жыхары Гомельшчыны ў апошні час мелі магчымасць пазнаёміцца з майстэр-

песню «Гамяльчанка» спецыяльна для народнага хору Палаца культуры завода «Гомсельмаш».

Цікавыя сустрэчы чакаюць глядачоў і ў бліжэйшы час. Ужо гатовы афішы, што абвешчаюць аб прыездзе ў Гомель чэхаславацкага эстраднага ансамбля «Юніор» і вядомага савецкага кампазітара Марка Фрадкіна, які выступіць з творчай справаздачай. Са сваім майстэрствам жыхароў вобласці пазнаёмяць

МУЗЫЧНЫЯ МАРШРУТЫ

ствам выдатных савецкіх і зарубажных выканаўцаў. Тут выступалі Варонежскі народны хор і ансамбль песні і танца «Летува», Маскоўскі мюзік-хол і харавая капэла «Дойна», народная артыстка СССР Людміла Зыкіна і квартэт імя Барадзіна, японская спявачка Кіюка Хірата і фартэпіяны квартэт Гальсія з Венесуэлы, майстры мастацтва Расіі, Украіны, Азербайджана, Таджыкістана, Кіргізіі і, зразумела, нашы беларускія калектывы і выканаўцы.

Аб тым, як прымаюць у вобласці майстроў мастацтва, сведчыць хаця б тое, што спявачка Т. Міянсарова прыязджае сюды трэці раз. Заслужаны артыст РСФСР кампазітар Рыгор Панамарэнка, які ў мінулым годзе выступаў у Гомелі з групай артыстаў Маскоўскай філармоніі, развітваючыся з гасціннымі гамяльчанамі, сказаў:

— Горад пакарыў мяне. І не толькі сваімі вуліцамі, паркамі. Выдатныя вашы людзі, моладзь. Вось чаму я не мог ехаць адсюль, не напісаўшы песню пра Гомель. Акрамя таго, я напісаў яшчэ

барнаўльскай эстраднай брыгады «Агеньчыкі» і эстрадны калектыв «Рэха» з Вільнюса. У паездку па Гомельшчыне рыхтуецца Дзяржаўны аркестр народных інструментаў БССР пад кіраўніцтвам Іосіфа Жыновіча.

Мае свае творчыя калектывы і Гомельская філармонія. Яны вельмі папулярныя ў вобласці і з поспехам выступаюць у краіне. Вось і зараз два эстрадныя калектывы «Сябры» і «Музыка» накіраваліся ў гастрольнае падарожжа. Маршрут «Сяброў» — Омск, Цюмень, Свярдлоўск, Курган, Перм, Кіраў, Горкі, Уладзімір, Архангельск. «Музыка» ўжо выступілі ў Туле, Разані, Тамбове, Варонежы, наперадзе — Котлас і Ленінград. У эстраднай групы «Рытмы XX стагоддзя» маршрут мясцовы — Жлобін, Рагачоў, Карма, Светлагорск, Рэчыца, Лоеў, Хойнікі, Буда-Кашалёва.

Аднак філармонія — гэта ўстанова, якая займаецца не толькі арганізацыяй канцэртаў, але і прапагандай музычнага мастацтва. У Гомелі для гэтай мэты створаны музычны лекторый, у склад

якога ўваходзяць музыказнаўцы, вакалісты, інструменталісты. З лекцыямі-канцэртамі філарманісты выступаюць перад слухачамі народных універсітэтаў культуры, перад сельскімі працаўнікамі, рабочымі, студэнтамі, школьнікамі.

Дыяпазон тэм самы шырокі — ад класічнага цыкла, які знаёміць з творчасцю Глінкі, Даргамыжскага, Мусаргскага, Рымскага-Корсакава, Рахманінава, да лекцыі-канцэрта для дзяцей дашкольнага ўзросту «Поры года ў музыцы і песнях». Цікавыя тэмы былі падрыхтаваны ў мінулым годзе: «Ленін і музыка», «Савецкая масавая песня», «Творчасць Я. Купалы і Я. Коласа ў музыцы» і г. д.

Творчы калектывы філармоніі складаюць у асноўным выпускнікі Гомельскага музычнага вучылішча і Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі. Яшчэ нядаўна былі студэнтамі вакалісты Васіль Ліфаню, Алег Дзегцярэнка, Андрэй Рудкі, завочна вучыцца ў музвучылішчы таленавіты спявак Андрэй Ярмаценка. Сам дырэктар філармоніі Валерый Радзкін толькі тры гады назад скончыў Беларускаю кансерваторыю. У маладога кіраўніка шмат планаў, і звязаны яны з узвядзеннем будынка Гомельскай абласной філармоніі. Праект ужо зацвярджаецца. Яго аўтар — гомельскі архітэктар Віктар Комар. Прыгожы сучасны будынак (фатаграфія макета кожны дзень перад вачыма дырэктара, пад шклом яго пісьмовага стала) мяркуецца ўзвесці на адной з цэнтральных вуліц горада — Савецкай. Гамяльчане адразу атрымаюць тры глядзельныя залы: вялікую канцэртную, камерную і дзіцячую для ляльчых спектакляў.

— І тады, — вочы Валерыя Радзкіна робяцца летуценнымі, — у камернай зале мы ўстанавім арган, створым камерны хор, ансамбль песні і танца, а потым і сімфанічны аркестр.

Застаецца толькі дадаць, што будаўніцтва памяшкання Гомельскай абласной філармоніі ў планах бягучай пяцігодкі.

Т. РЭУТОВІЧ.

Звыш сарака гадоў прайшло з таго дня, калі ў невялічкім будынку на ціхай вуліцы імя Кірава адкрылася першая ў гісторыі беларускага народа вышэйшая музычная навучальная ўстанова. З удзячнасцю ўспамінае грамадскасць тых дзеячоў, якія пачалі рыхтаваць у нашай рэспубліцы кадры музыкантаў вышэйшай кваліфікацыі па розных спецыяльнасцях.

НА ЗДЫМКАХ: 1. Міністр культуры БССР Ю. МІХНЕВІЧ уручае Ганаровую граматы старэйшай выкладчыцы Лідзіі МУХАРЫНСКОЙ. 2. Спявае былы выхаванец кансерваторыі Валерый КУЧЫНСКІ. 3. Студэнтка 2-га курса Галіна ТАКМІНІНАВА. 4. Выступае сімфанічны аркестр.

Фота У. КРУКА.

НА ЎСЕСАЮЗНАЙ СЦЭНЕ

Пачынаючы гаворку аб папулярнасці беларускай драматургіі ў тэатрах СССР, варта нагадаць не такое ўжо і далёкае мінулае — 1920 год.

У Беларусі арганізуецца першы прафесійны драматычны тэатр. І ў першым жа сезоне па сутнасці ўсе лепшыя творы беларускай драматургіі былі ўключаны ў яго рэпертуар. Зрабіць гэта аказалася няцяжка: самабытных беларускіх п'ес было мала. Творы Я. Купалы, У. Галубка, В. Дуніна-Марцінкевіча ды К. Каганца — вельмі амаль і ўсе, што магла прапанаваць наша маладая драматургія нацыянальнаму тэатру.

Каб лепш акрэсліць значнасць зробленага з таго часу, зазначым: на сённяшні дзень у рэпертуары тэатраў іншых рэспублік больш беларускіх п'ес, чым іх было ў рэпертуары першага сезона ў Беларускім драматычным тэатры.

Станаўленне шматнацыянальнай савецкай культуры адбывалася ў атмасферы братэрства і ўзаемаўплыву. У выніку тэатральная грамадскасць саюзных рэспублік яшчэ ў 20-ыя гады пачала знаёміцца з лепшымі здабыткамі беларускай савецкай драматургіі. Першай ластаўкай у гэтай справе стала сатырычная камедыя Я. Міровіча «Кар'ера таварыша Брызгаліна», якую паставілі ў 1927 годзе лінградцы. Крыху пазней прызнанне атрымалі творы Я. Рамановіча, Р. Кобеца, І. Гурскага ды некаторых іншых. Але гэта былі першыя, не заўсёды ўспэўныя спробы.

Толькі пачынаючы з 40-ых гадоў творы беларускай драматургіі трывала ўваходзяць у рэпертуар тэатраў СССР. Пачатак паклала сатырычная камедыя К. Крапівы «Хто смеецца апошнім», выхад якой быў сапраўды трыумфальным. За кароткі час камедыя заваявала падмошкі большасці буйнейшых тэатраў краіны. У пасляваенныя гады спіс «рэпертуарных» беларускіх п'ес папоўніўся драмамі «Канстанцін Заслонаў» А. Маўзона, «Брэсцкая крэпасць» К. Губарэвіча і камедыяй К. Крапівы «Пяюць жаваранкі». Пospех беларускай драматургіі станаўлюся поспехам усесаюзным. Так было і з камедыяй А. Макаёнка «Выбачыце, калі ласка», напісанай у 1953 годзе — яна стала падзеяй для ўсёй савецкай драматургіі. Яе ўключылі ў рэпертуар больш чым 100 тэатраў СССР.

Варта адзначыць, што на сучасным этапе больш шпаркімі тэмпамі развіваецца жанр камедыі. Менавіта камедыйнай прадукцыя часцей за ўсё «экспартуецца» ў тэатры СССР. Так, у пачатку 60-ых гадоў шырокае прызнанне атрымалі камедыя А. Макаёнка «Лявоніха на арбіце», крыху пазней яго ж «Трыбунал» і «Зацюканы апостал», а таксама «Амністыя» М. Магукоўскага.

Дзеля справядлівасці варта адзначыць, што між камедыямі час ад часу «ўкліньваюцца» драмы, аспрэчваючы ў іх поспех і папулярнасць. Такое здарылася ў 1967 годзе. Тады драма А. Дзялендзіка «Выклік багам» заняла першае месца ў Саюзе па колькасці тэатраў, якія паставілі яе.

Зараз п'есы беларускіх драматургаў можна сустрэць у рэпертуары многіх тэатраў краіны. Асабліва папулярныя «Трыбунал» А. Макаёнка. Гэтай камедыяй, якая ўваскрашае дні мінулай вайны і расказвае аб гераізме і жыццёустойлівасці простага беларускага селяніна, апладзіравалі глядачы Брэста і Петрапаўлаўска-на-Камчатцы, Мінска і Масквы, Палтавы і Новасібірска, Варкуты і Стаўрапаля. Другая камедыя А. Макаёнка «Зацюканы апостал», апроч шматлікіх паставак у СССР, пастаўлена і за мяжой: у Балгарыі, Польшчы, Федэратыўнай Рэспубліцы Германіі.

За беларускай драматургіяй трывала замацавалася слава адной з лепшых у краіне. Цяпер ніхто не здзіўляецца таму, што спектаклі па беларускіх творах выходзяць у маскоўскіх тэатрах раней або адначасова з мінскімі, як гэта здарылася, напрыклад, з апошняй камедыяй А. Макаёнка «Таблетку пад язык».

Творы беларускіх драматургаў знаёмяць прадстаўнікоў іншых нацыянальнасцей з жыццём нашай рэспублікі і садзейнічаюць яшчэ большаму пашырэнню дружбы між савецкімі народамі.

С. ЛАУШУК.

НА ЗДЫМКАХ: сувенір з залацістай беларускай саломкі «Валы», работа майстра з Брэста В. ГАУРЫЛЮК.

Фота У. КРУКА.
Старадаўняе рамяство ганчароў, удасканаленае часам, па-ранейшаму карыстаецца шырокім попытам. У многіх гарадах краіны і за рубяжом папулярная беларуская кераміка. Вытворчасць сувенірнага керамічнага посуду асвоена і на Мазырской фабрыцы мастацкіх вырабаў.

Фота Ч. МЕЗІНА.
Сувенір «Несцерка», разьба па дрэве.
Фота Э. ТРЫГУБОВІЧА.

ТАВАРЫСТВУ «ДЫНАМА» — 50 ГОД

50 год назад, 18 красавіка 1923 года, у нашай краіне было створана першае спартыўнае таварыства «Дынама». Дынамаўцы пачалі рух за масавасць фізкультуры і спорту ў краіне і на працягу паўстагоддзя нязменна ішлі ў першых радах савецкіх спартсменаў.

«...У «Дынама» ёсць нямала заслуг перад нашай грамадскасцю і пралетарскай культурай, — пісаў Максім Горкі, які быў ганаровым членам гэтага таварыства. — Грэчаскае слова «дына» значыць — сіла, «дынаміка» — рух, «дынаміт» — выбуховае рэчыва. «Дынама» — гэта сіла ў руху, закліканая ўзраваць і разбурыць ушчэнт і пыл усё старое, нілное, бруднае, усё, што ўскладняе рост новага, разумнага, чыстага і светлага — рост усепралетарскай, сацыялістычнай культуры».

І дынамаўцы сапраўды саздзейнічалі росту культуры — фізічнай. Маляўнічыя парады,

разнастайныя спаборніцтвы, зорныя эстафеты, агітацыйныя прабегі... Менавіта дынамаўцы пачалі культываваць у краіне такія віды спорту, як самба, тэніс, баскетбол, хакей, конны, аўтамабільны, авіяцыйны...

Буйнымі дасягненнямі ў фізкультурна-спартыўнай рабоце адзначан шлях і Беларускага рэспубліканскага таварыства «Дынама».

Ужо ў даваенныя гады імёны многіх беларускіх дынамаўцаў сталі вядомыя далёка за межамі рэспублікі. У іх ліку — неаднаразовы чэмпіён краіны веласіпедыст Б. Бальшакоў, плывец Н. Крукаў, шматразовы рэкардсмен СССР цяжкаатлет Н. Лапідус.

Новых поспехаў дабіліся дынамаўцы Беларусі ў пасляваенныя гады. За гэты перыяд у рэспубліканскай арганізацыі «Дынама» вырасла больш за 500 майстроў спорту СССР, 31 майстар спорту міжнароднага класа, 17 заслужаных майст-

роў спорту, каля 500 кандыдатаў у майстры спорту і больш за 5 200 спартсменаў першага разраду. За апошнія дваццаць год 30 беларускіх дынамаўцаў прынялі ўдзел у Алімпійскіх гульнях і заваявалі дзевяць залатых, пяць сярэбраных і пяць бронзавых медалёў. 25 разоў дынамаўцы Беларусі становіліся чэмпіёнамі свету і 24 разы — чэмпіёнамі Еўропы. Сярод іх Т. Самусенка, А. Бялова, Т. Лазаковіч, В. Быкаў.

Фізкультурай і спортам у Беларусі займаюцца звыш двух мільёнаў чалавек, або чацвёртая частка ўсяго насельніцтва рэспублікі. А на аснове масавасці фізічнай культуры і спорту расце і ўдасканальваецца майстэрства нашых спартсменаў. Ва ўсіх свежыя яшчэ ў памяці XX летнія Алімпійскія гульні, на якіх зборная алімпійская каманда Савецкага Саюза заваявала 50 залатых медалёў. Паспяхова выступілі ў Мюнхене беларускія спартсмены. 23

прадстаўнікі нашай рэспублікі заваявалі 19 медалёў, у тым ліку 11 — залатых.

За вялікія дасягненні ў фізкультурна-спартыўнай рабоце, а таксама за поспехі ў вытворча-гаспадарчай дзейнасці і ў сувязі з 50-годдзем з дня ўтварэння Прэзідыум Вярхоўнага Савета БССР ўзнагародзіў Беларускае рэспубліканскае спартыўнае таварыства «Дынама» Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР. Групе дынамаўцаў было прысвоена званне заслужанага дзеяча фізічнай культуры БССР, многія былі ўзнагароджаны Ганаровымі граматамі і Граматамі Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

Узнагароды былі ўручаны на ўрачыстым сходзе дынамаўскага актыву і прадстаўнікоў спартыўнай грамадскай рэспублікі, прысвечаным 50-годдзю таварыства «Дынама», які адбыўся 16 красавіка ў Мінску ў клубе імя Дзяржынскага.

СТАРЭЙШАЯ ЖЫХАРКА

Старэйшай жыхарцы вёскі Красілава Талачынскага раёна Марыі Уліцінай сто дзесяць гадоў.

Працоўнае жыццё пачала яна ў дванаццаць гадоў. Выхавала пяцёра дзяцей. Амаль ніколі не хварэла.

Адна з дочак М. Уліцінай — Праскоўя была адважнай лётчыцай. Загінула ў 1918 годзе, абараняючы маладую Савецкую дзяржаву. Тады ж загінуў на фронце і сын Аляксандр. Засталіся ў маці тры дачкі. Цяпер Марфе — восемдзесят гадоў, Еўдакія — 60, Зінаідзе — 56. У Марыі Іванаўны дваццаць унукаў і праўнукаў. Працуюць яны ўрачамі, механізатарамі, паляводамі, жывёлаводамі.

Жыве Марыя Іванаўна з Еўдакіяй. Дачка часта хварэе. І тады ўсе клопаты па гаспадарцы бярэ на сябе маці.

ГУМАР

— Што з табой, Маргрэт? — пытаецца маленькая Ганна ў старэйшай сястры. — Чаму ты плачаш?

— Настайнік географіі паставіў мне двойку! — адказвае дзяўчынка. — Я забылася, дзе Аляска.

— Эх ты, разыва! — гаворыць Ганна. — Куды ж ты яе паклала!

Амерыканскі мільянер, калекцыянер аўтамабільў і карцін, вярнуўся з паездкі ў Галандыю.

— Ты ведаеш, дарагая, — сказаў ён жонцы, — мне ўдалося набыць Рубенса.

— Няўжо, мілы? А колькі ў ім конскіх сіл?

Спрачаюцца двое сяброў. Першы гаворыць, што ў жыцці выпадковасцей не бывае, а бываюць толькі заканамернасці, другі ж сцвярджае адваротнае:

— Адзін мой знаёмы ў дзяцінстве ўпаў з трыцяга паверха і не разбіўся. Выпадковасць? Выпадковасць! Ужо ў сталым узросце ён вываліўся з дзвярэта паверха. Зламаў нагу, але застаўся жывы. Выпадковасць? Выпадковасць! А нядаўна ён трапіў у аўтамабільную катастрофу. Шафёр — насмерць, а ён жывы! Выпадковасць? Выпадковасць!

— Не, хутчэй гэта ўжо прывычка.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-65-84, 33-03-15, 33-65-91, 33-15-15.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.

Зак. № 520.

В. АЛЬГЕРЧЫК.

АСТАНКІНСКАЯ ВЕЖА СТАНЕ ВЫШЭЙШАЙ

ВЫРАШАНА КАНЧАТКОВА — АСТАНКІНСКАЯ ТЭЛЕВЕЖА СТАНЕ НА ЧАТЫРЫ МЕТРЫ ВЫШЭЙШАЙ. ЦЯПЕР ЯНА УЗНЯЛАСЯ НА 533,3 МЕТРА, З ІХ 385,6 МЕТРА — БЕТОННЫ СТВОЛ, АСТАТНЯЕ — СТАЛЬНАЯ АНТЭНА.

У пачатку, калі толькі яшчэ ішла размова аб яе праектаванні, меркавалася ў асноўным размясціць на вежы агульнасаюзную радыё-тэлевізійную перадаючую станцыю. Але ўжо ў час працоўкі праекта ўзніклі дадатковыя патрабаванні да яе з боку розных арганізацый, якія ўбачылі ў канструкцыі арыгінальны аб'ект для раду работ. І цяпер тут працуе цэнтральная вышынняя гідраметэаралагічная абсерваторыя «Астанкінская вежа», абсталяваная аўтаматычна дзеючымі прыборамі дыстанцыйнага кіравання. Яна, у прыватнасці, сочыць за станам паветранага басейна Масквы, дае прагноз надвор'я для сталіцы. Тут знаходзіцца лабараторыя для рэгістрацыі і вывучэння навальнічных разрадаў у атмасферы.

Унутры стала вежы размешчаны 44 паверхі для рознага абсталявання, а на знадворнай яе сцяне зманціраваны 14 балконаў для антэн. На трох паверхах — залы рэстарана «Сёмае неба», на вышыні 337 метраў ёсць назіральная пляцоўка. У вежы зманціраваны скарасныя груза-пасажырскія ліфты, размешчаны эле-

ктракабелі, тэлевізійныя фідэры, інжынерныя і санітарна-тэхнічныя камунікацыі.

Вежа аказалася унікальным вышыннім палігонам для самых разнастайных даследаванняў, і цяпер некаторыя арганізацыі прапанавалі размясціць на ёй дадатковае абсталяванне. У прыватнасці, сістэму для папярэджання навальніц. За паўгадзіны да навальніцы над Масквой сістэма будзе выдаваць пэўны сігнал. Вось гэтым і глумачыцца рашэнне павялічыць вышыню вежы на чатыры метры.

Аперацыя, у выніку якой вежа «вырасце», запатрабавала велізарнай інжынернай падрыхтоўкі. Вось толькі адзін прыклад. З павелічэннем вышыні збудавання ўзмоцніцца ўздзеянне на яго ветравых нагрузак. Высветлілася, што запас трываласці вежы, якая важыць без фундамента 31 400 тон, дазваляе ёй вытрымаць дадатковыя нагрузкі.

З многімі цяжкасцямі звязаны і сам мантаж на паўкіламетровай вышыні. Цяпер заканчваецца апошнія падрыхтаванні да унікальнай аперацыі.

Ю. ДЖАФАРАЎ.

Разводдзе на Сожы.

Фота Ч. МЕЗІНА.

МЕЛЯРАЦЫЯ І РЫБА

Шмат клопатаў дастаўляе меліяратарам-эксплуатацыйнікам барацьба з расліннасцю, якой зарастаюць каналы. Калі іх не ачышчаць ад водарасцей, то праз 3—4 гады яны ўжо могуць амаль поўнасьцю страціць сваё прызначэнне. Але ачыстка каналаў — працэс працаёмкі.

У мінулым годзе ў рэспубліцы быў праведзены эксперымент. У Цахмінскі канал, што ў Любанскім раёне, запусцілі белага амура. Гэта буйная цеплалюбівая рыба. Ужо на першым годзе жыцця яна харчуецца водарасцамі, а таксама наземнымі травамі, якія заталпаюцца ў паводку.

За лета белы амур знішчыў усю расліннасць у падводнай частцы канала на адлегласці 10 кіламетраў. К восені пражэрлівая траваядная рыба запатрабавала нават падкормкі лугавой травой. Асабліва прыйшла да смаку ёй свежаскошаная зялёная канюшына.

За пяць месяцаў жыцця вага адной рыбы павялічылася на 550—700 грамаў.

Сёлетняй вясной белы амур будзе запушчаны і ў іншыя меліярацыйныя каналы.